



Uudised

EL narkoseire keskuselt Lissabonis

EUROOPA UIMASTIPROBLEEMIDE ARUANNE 2020: PÕHIPUNKTID

COVID-19 ja tugev uimastiturg tekitavad Euroopas uusi tervise- ja turvaohte

(22.09.2020, LISSABON - **EMBARGO 11.00 CET/10.00 Lissabon**) Kõigi uimastiliikide suur kättesaadavus, uimastitootmine Euroopas ja väga tugevatoimelised ained on osa probleemidest, mida **Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskus (EMCDDA)** käsitleb oma **Euroopa uimastiprobleemide aruandes 2020: suundumused ja arengud**¹. Viimases aastaaruandes, mis tähistab seire 25. aastapäeva, kirjeldab seirekeskus uimastite olukorda 2019. aasta lõpus ja **COVID-19** pandeemiast tingitud muutusi 2020. aasta alguses.

Aruandes esile tõstetud uute arengute hulka kuuluvad järgmised: rekordiliste kokaiinikoguste ja suurte herooinikoguste konfiskeerimised, sünteetiliste uimastite tootmise kasv ning tugevatoimelise kanepi, uute sünteetiliste opioidide ja suure MDMA-sisaldusega ecstasy tablettidega seotud probleemid. Tuginedes uutele **EMCDDA** kiiruuringutele (kevad 2020) ⁽²⁾, vaatleb aruanne ka **COVID-19** tekitatud muutusi uimastitarvitamises ja uimastiturul, millel võib olla pikaajaline mõju Euroopa uimastiravikeskustele ja õiguskaitseasutustele. Kardetakse, et karantiini ajal väljatöötatud uuenduslikud uimastite levitamise mudelid koos pandeemia majandusmõjuga haavatavatele kogukondadele süvendavad uimastite rohkest pakkumisest tekkinud probleemi veelgi.

Euroopa Komisjoni siseasjade volinik Ylva Johansson märgib: „Euroopa uimastiprobleemide aruanne 2020 toob esile ebaseaduslike uimastite tootmise ja kaubandusega seotud ohud ELi kodanike tervisele ja turvalisusele. Tulusate uimastiturgude haldamine organiseeritud kuritegelike rühmade poolt ning rekordiliste kokaiinikoguste ja suurte herooinikoguste konfiskeerimine näitavad selgelt seda pidevat ohtu, et kurjategijad proovivad narkootikumidega kauplemiseks ära kasutada tarneahelaid, mereteid ja suuri sadamaid. Igasuguste ebaseaduslike uimastite kättesaadavuse suurenemine süvendab terviseriske. ELi uus uimastistrateegia ja uimastite tegevuskava 2021–2025 pakuvad poliitilist ja strateegilist raamistikku, et tõhusalt ja terviklikult lahendada uimastitega seotud julgeoleku- ja rahvaterviseprobleeme, rakendades kõiki asjakohaseid meetmeid kohalikul, riiklikul, ELi ja rahvusvahelisel tasandil.“

Olukord Euroopa uimastiturul kuni 2020. aastani: tuvastatud põhiprobleemid

Selle aasta analüüsis on välja toodud järgmised põhiprobleemid:

Üha rohkem konfiskeeritakse suuri uimastilaadungeid – Seoses suurte meritsi transporditavate kokaiini-, kanepivaigukoguste ja üha enam ka herooini konfiskeerimise kasvuga tekitavad muret organiseeritud kuritegelikud rühmad, kes kasutavad kauplemiseks seaduslikke tarneahelaid, laevateid ja suuri sadamaid.

Euroopa uimastiturul suureneb kokaiini osakaal – Kokaiin on nüüd puhtam ja rohkem inimesi saab selle vastast esmaravi. Kokaiini konfiskeeritakse rohkem kui kunagi varem (181 tonni, 110 000 konfiskeerimist).

Muret tekitavad suurem herooini tarvitamise võimalus ja juba tekkinud kahju – Aastatel 2017–2018 konfiskeeritud herooini kogus ELis peaaegu kahekordistus (5,2-lt 9,7 tonnile) ning pidevalt saabub teateid

heroiini tootmise kohta ELis. Seetõttu tuleb olla valvsam, et tuvastada tarvitajate suurenenud huvi märke selle uimasti vastu. Mõnes riigis on opioidide asendusravile juurdepääs piiratud.

Tugevatoimelise kanepi ja uute toodete rahvatervisemõju mõistmine – Kanepivaik ja kanep sisaldavad nüüd keskmiselt umbes kaks korda rohkem THC-d kui kümme aastat tagasi. Uute kanepivormide ilmumine (nt kontsentraadid, söödavad ained) nõuab turu hoolikat jälgimist.

Suurenenud ja mitmekesisem uimastitootmine Euroopas – Euroopas jätkub tuntud ja uute uimastite tootmine kohaliku ja maailmaturu jaoks, avastatakse rohkem laboreid ja tootmiskohti ning kasutatakse mitmekesisemaid kemikaale.

Tugevatoimeliste MDMA-toodete jätkuv kättesaadavus tingib kasutajate parema teavitamise vajaduse – Sünteetiliste uimastite tootmise uuenduslikkus ja kasv Euroopas kajastuvad suure MDMA-sisaldusega tablettide ja ülipuhaste pulbrite jätkuvas kättesaadavuses, mis on suureks ohuks tarvitajate tervisele. Seetõttu on oluline võidelda uimastitarvitamise vastu meelelahutuskohtades.

Komplekssemaks muutuv uimastiturg tekitab regulatiivprobleeme ja terviseohte – Vähem levinud ja kontrollimata ained on mõnes riigis kasvavaks probleemiks: konfiskeeritakse rohkem ketamiini, GHBd ja LSDd ning muret tekitab dilämmastikoksiidi (naerugaasi) ja uute bensodiasepiinide kasutamine.

Uute meetmete ja uuenduslike strateegiate vajadus, et toetada C-hepatiidi ravi laiendamist – C-hepatiidi ennetamisele, testimisele ja ravile juurdepääsu parandamine uimasteid süstivate inimeste jaoks on selles rühmas nakkuse kõrvaldamiseks väga oluline. Ravile suunamisel on oluline kasutusele võtta krooniliste nakatunute tuvastamiseks paremad diagnostika- ja jälgimismeetodid.

Narkootikumide üledoosi seostatakse üha enam vananeva elanikkonnaga – Aastatel 2012–2018 suurenes üledoseerimine 50-aastaste vanuserühmas 75% võrra; hinnanguliselt oli ELis 2018. aastal 8300 üledoseerimisest põhjustatud surmajuhtu. Opioidide üledoseerimisest põhjustatud suremust saab ära hoida naloksooni õigeaegse manustamisega.

Uutest psühhoaktiivsetest ainetest on saanud püsiv probleem – Viimase kolme aasta jooksul avastati uusi psühhoaktiivseid aineid Euroopas esmakordselt sagedusega ligikaudu üks aine nädalas; 2019. aastal avastati 53 ainet.

Uued sünteetilised opioidid on murettekitav näide turu jätkuvast kohanemisvõimest – Rahvatervise valdkonnas tekitavad muret esmakordselt 2019. aastal avastatud kaheksa kontrollimata uut sünteetilist opioidi, millest mõni pärineb erinevatest ja uutest rühmadest.

COVID-19 põhjustatud katkestus: väljakutsed

Aruandes kirjeldatakse EMCDDA kiiruuringute tulemuste põhjal, kuidas paljud uimastiravikeskused olid karantiini alguses sunnitud tegevuse lõpetama või seda piirama, kuid suutsid kohaneda ja uueneda (nt telemeditsiini kaudu), pakkumaks kiiret juurdepääsu ravile ja muule abile. Kriisi esialgne mõju uimastitarvitamise muustritele oli erinev, näiteks vähenes huvi tavaliselt seltskonnas tarvitataivate ainete (nt MDMA, kokaiin) vastu, samas kui tarvitamine suurenes nähtavalt muude ainete lõikes (nt kanep, uued bensodiasepiinid). Esialgu oli kohalike uimastiturgude ainetega varustamine häiritud, mis tekitas defitsiiti ja tõstis hindu, kuid see võib taas muutuda, kui sotsiaalse distantsi meetmeid leevendatakse.

Aruandest selgub ka, kuidas organiseeritud kuritegelikud rühmad kohandasid kiiresti oma töömeetodeid, eriti jaemüügi tasandil. Kuna liikumispiirangud mõjutasid tänavakaubandust, hakkasid tarvitajad ja edasimüüjad kasutama veebipõhiseid pimeveebi-turge, sotsiaalmeedia platvorme ning paki- ja kojukandeteenuseid. Uimastituru seire näitas, et hulгимүүгис vähenes salakaubavedu õhutranspordiga, kuid meritsi kaubitsemine jätkus pandeemiaeelsel tasemel. Ka sünteetiliste uimastite tootmine ja kanepi kasvatamine Euroopas ei tundunud olevat oluliselt mõjutatud.

EMCDDA direktor Alexis Goosdeel ütleb: „COVID-19 pandeemia häiris koheselt uimastite tarvitamist, jaemüüki ja raviteenuste osutamist ning tõi esile uimastitarvitajate erivajadused. Pandeemia pikaajalist mõju tuleb veel hinnata, kuid lühiajalises perspektiivis märkame juba muutusi, näiteks suurem huvi digitehnoloogia kasutamise vastu uimastiturul ja uuendused uimastisõltuvuse ravis elektrooniliste ja mobiilsete tervishoiu lahenduste näol. Siiski tekitab muret see, et pärast kriisi majandusmõju ilmnemist võivad mõned inimesed meie kogukondades olla uimastiprobleemide ja uimastiturul osalemise suhtes haavatavamad, survestades juba niigi ülekoormatud raviteenuseid. Seetõttu on oluline viivitamatult avastada ja käsitleda uusi ohte, mis võivad selles kiiresti arenevas olukorras tekkida. ”

EMCDDA haldusnõukogu esimees Laura d'Arrigo võtab aruande kokku järgmiselt: „Selle aasta Euroopa uimastiaruannet tutvustades ja EMCDDA seire 25. aastapäeva tähistades seisame silmitsi keeruka uimastiprobleemiga, mida süvendab COVID-19 mõju. Euroopa tasakaalustatud lähenemine uimastiprobleemidele on võti ebaseaduslike uimastite põhjustatud keerukatele tervise- ja julgeolekuohtudele reageerimisel. See aruanne meenutab meile varasemast enam, et objektiivne hinnang Euroopa uimastiolukorrale on tõhusamate meetmete leidmisel ja edasiste sammude kaardistamisel otsustava tähtsusega.“

(¹) Euroopa uimastiaruanne (inglise keeles) ja põhipunktide kokkuvõte (24 keeles) on aadressil: www.emcdda.europa.eu/edr2020. Aruande alusandmed on saadaval 2020. aasta statistikabülletäänis www.emcdda.europa.eu/data/stats202. Vaatlusperiood oli uimastituru olukord kuni 2019. aasta lõpuni.

(²) Lisateave: www.emcdda.europa.eu/topics/covid-19 ja www.emcdda.europa.eu/publications/ad-hoc/covid-19-resource